

Утвърдил:
Директор: /Валентина Павлова /

МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ И СПРАВЯНЕ С НАСИЛИЕТО В СУ „ НЕОФИТ РИЛСКИ ”, гр.Харманли

I. ИЗМЕРЕНИЯ НА НАСИЛИЕНО МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ:

Тормозът /bullying/ е форма на насилие, която се определя като *сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група*. Насилието между деца в училище обхваща широк спектър от прояви. То е явление със сериозни размери и оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението както на децата, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват.

Ключови в разбирането за тормоза са следните характеристики на това поведение:

- Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
- Извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира от социалния живот;
- Повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на агресия.

Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

- **Физически тормоз** - блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;
- **Вербален тормоз** - подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди;
- **Психичен тормоз** - подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;
- **Социален тормоз** - избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране.

Тормозът може да бъде реален или **виртуален**. Бурното развитие на електронните комуникации през последните години доведе до нарастване на проявите на насилие, които се извършват чрез интернет или мобилен телефон. Тук спада разпространяването на:

- обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронна поща, Skype или Facebook;
- разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават;
- снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видео в интернет или други канали без негово съгласие, на слухове, клюки и заплахи в социалните мрежи, крадене на самоличност и др.

Според чл. 7 ал. 1 и ал. 2 от Закона за закрила на детето всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие, е длъжен да сигнализира органите по закрила.

II. Мерки за намаляване на риска от училищен тормоз между учениците :

1. На всички нива защита и отстояване на човешките права и проява на междуетническа толерантност.
2. Провеждане на колективни и индивидуални срещи с цел информиране от класните ръководители „Какво е насилие и тормоз и как да го разпознаваме” :
 - сред родители на родителски срещи и в приемното време на класния ръководител;
 - сред ученици в час на класа и в приемното време на класния ръководител;
3. Извършване оценка на тормоза през учебната година чрез анкета, която се провежда от класните ръководители и педагог.съветник в края на I учебен срок. Резултатите се обработват от УКС и се обсъждат на Педагогически съвет.
4. Включване в обучения за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в областта на справяне с училищния тормоз, съгласно План за квалификационна дейност за 2020/2021 учебна година.

III. Начини за противодействие на училищния тормоз/ насилие между учениците:

3.1 Създаване на училищен координационен съвет за справяне с насилието.

3.2 Дейности на ниво клас/класна стая/:

Съгласно План за час на класа.

А/ С цел създаване на пространство, в което се говори открито за тормоза:

- в часа на класа всеки класен ръководител използва формите на групова работа, дискусия, решаване на казус, споделяне на опит за разясняване на проблема за същността и видовете тормоз между учениците;
- учителите по БЕЛ, история, география и предметите от философския цикъл планират теми от учебното съдържание за работа и анализ по проблема насилие, ценностите, социалните роли, функциониране на институциите;
- родителите се поканват за участие в тези занятия.

Б/ Класните ръководители провеждат перманентни разговори с родителите в индивидуални или групови срещи за това какво е тормоз и какви са преживяванията на извършителя и потърпевшия, дали той се чувства унижен или заплашен.

- Всяка паралелка заедно с класния ръководител изработва общи правила на поведение в училище.

- Класният ръководител, заедно с учениците изработва процедура, описваща мерките в случай на нарушаване на правилата.

3.3 Дейности на ниво училище:

Съгласно Годишен план на СУ”Неофит Рилски”

- Със заповед на директора на СУ”Неофит Рилски” е създаден УКС за справяне с насилието, който да планира, проследява и координира усилията за справяне с училищния тормоз.
- УКС за справяне с насилието, съгласувано с класните ръководители договаря единен механизъм с ясно разписани отговорности, за предотвратяване и реагиране при проява на тормоз и насилие в гимназията.
- УКС за справяне с насилието, съгласувано с класните ръководители обобщава всички предложения за правила на поведение и ценности, направени от класовете и формулира общо-училищни ценности и правила, които стават част от училищната политика.
- Комисията отговаря за запознаване на училищната общност и родителите с настоящия „Механизъм за противодействие на тормоза в СУ”Неофит Рилски”.
- Председателят на училищната комисия за квалификация, съгласувано с директора планира обучения за повишаване на квалификацията на учителите в областта за справяне с училищния тормоз.
- Осигуряване на реални партньорства с външни на училището служби, организации и специалисти/ отг.ЗДУД, Педагог.съветник/.

3.4 Дейности на ниво общност:

- Класните ръководители съдействат за издирване на родители от областта на помагащите професии, като психолози, социални работници, лекари, журналисти, спортисти, музиканти, драматурзи, художници и др., които да бъдат включени в различни училищни инициативи.
- УКС за справяне с насилието, съгласувано с Директора на училището осигурява реални партньорства с външни за училището организации, служби и специалисти:
 - Дирекция "Социално подпомагане" - Отдел „Закрила на детето”
 - МКБППМН / общинска комисия/
 - РУ – Детска педагогическа стая

IV. Процедури и алгоритъм при установено насилие/ тормоз/ между учениците:

Ниво на тормоз	Отговор на училището	Отговорни лица
Ниско - нарушаване на правилата	Прекратяване – изтъкване на нарушеното правило – налагане на съответната мярка, последица	учител, дежурен учител, класен ръководител, училищна охрана
Средно - повтаряне на едни и същи нарушения на правилата	Протокол за тормоз – възстановяване на щетата / тормоза/, преценява се дали е необходимо да се разговаря с родителите	класен ръководител, педагог.съветник
Сериозно – злоупотреба със сила, както и при екстремни ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето, телесния интегритет, както на детето-жертва, така и на детето-извършител	- Насочване към МКБППМН и полицията, ОЗД по силата на координационния механизъм; Протокол за тормоз – среща с родителите – възстановяване на щетата – включване на учениците в допълнителни програми ;	училищен координационен съвет за справяне с насилието / УКС /

V. Действия при разрешаване на установен училищен тормоз/ насилие / между учениците

По-голямата част от ситуациите на тормоз могат да бъдат овладяни от *учителите*, а някои от *самите деца*. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест. Важно е да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между учениците. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на учениците, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват.

Ако се касае просто за приятелска игра *учителят може да се намеси, за да предупреди децата да внимават да не се наранят.*

Ако обаче наблюдаваното поведение може да бъде определено като тормоз е необходимо да се предприемат следните действия.

5.1. Първа стъпка: Прекратяване на ситуация на насилие/тормоз:

Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на насилие / тормоз/, на която е станал свидетел.

- В случай на физически тормоз децата трябва да бъдат разделени и да се прекрати физическият контакт между тях незабавно.
- Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това може да се случи на по-късен етап. Важното е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение. В този момент не е добре да се разпитва за подробности и детето, което е потърпевшо, особено в присъствието на насилника и други деца, защото това може да урони неговото достойнство;
- Честата и спонтанна реакция на възрастните е заставането на страната на „жертвата” и наказване на „насилника”. Ключово при интервенцията на възрастните е приемането на разбирането, че детето, обект на тормоз, не се нуждае от състрадание, а детето, извършител на тормоз, не се нуждае от наказание, особено което го унижава, а от състрадание, за да може то да

развие това чувство към другите. Защото липсата на състрадателност е една от основните причини, поради която се упражнява тормоз.

5.2.Втора стъпка: Реакции спрямо детето, което е упражнило насилие/тормоз/:

А/ Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата. Той се прилага от класният ръководител или педагогическия съветник.

- Учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, показва ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик, и че хората правят грешки, които следва да бъдат поправени, без да се налагат наказания;
- Ключов момент във възстановяването на щетата е, че класният ръководител разговаря с ученика, а ученикът сам избира и решава как ще поправи грешката си. С това негово решение трябва да се съгласи и потърпевшият от тормоза ученик;
- Класният ръководител изслушва ученика, упражнил тормоза в отсъствието на потърпевшия ученик;
- След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, класният ръководител за определен период от време проследява поведението на учениците и дава обратна връзка;
- Класният ръководител може да потърси съдействие и от другите учители и от педагогическия съветник, който също може да подпомогне работата на учителя като наблюдава ученика във взаимоотношенията му с другите ученици и даде насоки за действията и мерките, които учителят да предприема при необходимост.

Б/ При повтаряне на едни и същи нарушения на правилата се прилага подходът за възстановяване на щетата, уведомяване на класния ръководител и УКС, като се съставя протокол за тормоз.

- Класният ръководител уведомява родителите за случилото се, както и за предприетите от училището действия за разрешаване на ситуацията;
- Разговорът се провежда в партньорски взаимоотношения, като се предоставя отворено пространство за споделяне на техните опасения и гледни точки;
- Родителите трябва да бъдат запознати, че критиките, обидите и negliжирането на другия ученик от тяхна страна само ще задълбочат конфликта;
- От разговора могат да бъдат изведени конкретни договорки кой какво може да предприеме и какво се очаква като резултат;
- Учителят насочва родителите за консултация с педагогическия съветник.

В/ При много сериозно ниво на тормоз – злоупотреба със сила, както и при екстремни ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето, телесния интегритет, както на ученика-жертва, така и на ученика-извършител се уведомява Дирекция социално подпомагане – Отдел за защита на детето, Държавната агенция за закрила на детето или РУ.

- Учителят или служителят, станал свидетел на подобен тормоз, ако не може да се справи сам е длъжен да потърси помощ от охраната в гимназията, дежурния екип или други лица, намиращи се в района на инцидента;
- След прекратяване на физическия контакт между лицата, свидетелят на тормоза уведомява Директора на гимназията и регистрира ситуацията на насилие в единния регистър на училището;
- Директорът свиква УКС за справяне с тормоза и уведомява отдела за „Закрила на детето” по местоживееене , МКБППМН, РУО и Полицията;
- УКС за справяне с тормоза обсъжда ситуацията на свое работно заседание и съставя протокол за тормоз, уведомява класния ръководител и родителите на учениците като ги насочва към местната комисия за БППМН и Полицията, ОЗД и Общината по силата на координационния механизъм.

5.3.Трета стъпка: Реакции спрямо дете, което е обект на тормоз

Работата с деца, които са обект на тормоз, трябва да бъде насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.

- Важно е класният ръководител да поговори с детето, по възможност още същия ден, за да разбере какво точно се е случило. Ако е необходимо отделни факти могат допълнително и дискретно да бъдат проучени;
- Погрешно е открито и публично пред другите деца да се оказва подкрепа на потърпевшото дете, защото това допълнително ще урони достойнството на детето пред неговите връстниците;
- При този първи разговор е важно да се предложи на детето подкрепа, като се остави то само да определи какво точно ще му помогне да се почувства сигурно;
- Подчертава се поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;
- Никога не трябва да се предлага среща между дете, жертва на насилие и неговия мъчител с цел да се помирят и да се разберат. Такива срещи могат да доведат до неблагоприятни последици;
- Класният ръководител наблюдава детето в следващите дни, за да се увери как се чувства и при необходимост отново разговаря с него.

5.4.Четвърта стъпка: Реакции, спрямо наблюдателите:

- Класният ръководител изтъква тези, които са се намесили в защита на човешките ценности . На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдеще;
- Класният ръководител съветва при подобни случаи да бъде информиран или потърсена помощ и съобщаване за случая.
- Класният ръководител насърчава учениците за грижа спрямо тормозеното дете.

VI. Училищна система за насочване към други служби

6.1.Регистриране на ситуации на тормоз:

1. Създава се регистър на училището за регистриране на случаи на тормоз между учениците.
2. Всяка ситуация на тормоз се регистрира и описва от учителя, който я е наблюдавал с цел да се проследи развитието на случая във времето и да се планира подходяща интервенция. Регистърът съдържа следните реквизити: „дата”, „участници”, „клас”, „предприети мерки”, „подпис”.
3. Този регистър се съхранява на достъпно място в учителската стая.

4. Класните ръководители следят за вписаните в регистъра случаи и предприемат съответни мерки като взаимодействат с родителите на ученика, с учители и училищен психолог/педагогически съветник. В случаите, при които поведението на детето се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с насилие Координационният съвет предлага на Директора да бъде потърсено съдействие от страна на отдел „Закрила на детето» по местоживееене и отдела за „Закрила на детето”, на чиято територия е училището, местните комисии за БППМН, Полиция и всички останали участници в мултидисциплинарния екип по силата на координационния механизъм.

6.2.Включване на родителите :

1. Във всички случаи е необходимо родителите да бъдат уведомени за случилото се, както и за предприетите от училището действия за разрешаване на ситуацията;
2. В разговора е важно да се акцентира върху необходимостта родителите да не критикуват другото дете, а да се опитат да погледнат на ситуацията през погледа на другата страна;
3. Родителите трябва да бъдат запознати, че критиките, обидите и negliжирането на другото дете от тяхна страна само ще задълбочат конфликта;
4. От разговора могат да бъдат изведени конкретни договорки кой какво може да предприеме и какво се очаква като резултат;

**Изготвили: Румяна Русева - ЗДУД
Румяна Пенева – пед.съветник**

Приет на заседание на ПС с протокол № 14/ 08.09.2020г.